

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

JUNI 2005

NR 2/ 66. årgang

Fredsskapende kvinner gjennom 100 år

fred og frihet

Utgiver: Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Norsk seksjon av:

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

Trykkeri og sats :

Tøyen trykk A/S, Oslo

Leder

FN på vaklende føtter?

Av Guri Tambs-Lyche

Mange, og kanskje med rette, mener at Kofi Annan har vært den hittil beste generalsekretær som FN har hatt. Han startet med å rydde opp i en hel del unødig byråkrati og sløsing. Nå er hans tid ute, han sitter ut 2006, og skal han få til omorganisering av FN før han går av, haster det.

Vi lever i en verden med bare én supermakt, og det er ingen tvil om at denne supermakten har ønsket å kvitte seg med Kofi Annan, selv om de sier noe annet. Det siste er forsøket på å få han tiltalt for korrupsjon, der han er helt frikjent. Også utnevningen av John Bolton tyder på at USA ønsker å behandle FN som sin "eiendom". Dette og andre vanskeligheter har gjort at FN og Kofi Annan har hatt et dårlig år.

En av de store tingene Kofi Annan fikk vedtatt, var Tusenårsåmålene. Følgende saker skulle gjennomføres innen år 2015:

1. Halvere den ekstreme fattigdommen
2. Grunnskole for alle
3. Fremme likestilling
4. Redusere barnedødeligheten
5. Bedre mødres helse
6. Stoppe spredning av HIV/AIDS og malaria
7. Sikre bærekraftig utvikling
8. Bygge et globalt partnerskap for utvikling

Det er gått en tredjedel av tiden og det har ikke skjedd så mye hittil. De enkelte landene er lunkne til det de selv har vedtatt, og FN lider av pengemangel.

Det er også verdt å nevne at Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet ble vedtatt under Annans lederskap.

Så er det altså at Kofi Annan kommer med en storstilt plan for reformering av FN. Denne består av følgende hovedpunkter:

1. Et nytt råd for menneskerettigheter skal

erstatte menneskerettighetskommissjonen. Den har vært sterkt kritisert og bl. a. blitt beskyldt for å beskytte despoter i stedet for å slå ned på dem. Medlemmer av rådet skal velges av generalforsamlingen i stedet for fra regionale grupper som roterer.

2. Sikkerhetsrådet skal utvides.
3. Rike land skal etablere en tidsplan for hvordan man skal nå et 35 år gammelt mål om å øremerke 0.7 prosent av bruttonasjonalproduktet til utviklingshjelp. Landene skal også etablere en låneordning for raskt å få i gang utvikling. Det oppfordres også til ettergivelse av gjeld.
4. Sikkerhetsrådet skal sette opp nye og klare regler for når bruk av makt skal godkjennes.
5. FN bør snarest vedta en resolusjon som oppfordrer til en omfattende avtale mot terrorisme, inkludert selvmordsbombere eller andre som med vilje tar sikte på å skade sivile.
6. Kreve full tilslutning til ikke-spredning av atomvåpen, reduksjon av atomvåpenarsenalene og opprettholdelse av moratorium for testing av kjernefysiske våpen.
7. Etablere frivillige strategiske reservestyrker som raskt kan rykke ut i kritiske situasjoner, og etablere fredsbevarende styrker for å hjelpe til å stabilisere samfunn som har gjennomgått krig.
8. Opprette demokratifond for å hjelpe land som ønsker å styrke en demokratisk utvikling.

Både disse forslagene og Tusenårsåmålene skal opp på FNs toppmøte i september, og det kreves et solid diplomatisk håndverk for å få denne omfattende reformpakken igjennom.

La oss håpe at det vil lykkes, bare solid demokratisk støtte til FN kan sørge for å bevare freden, og gjøre verden til et bedre sted å leve for alle.

(Kilder: FN-sambandet og Dagsavisen)

Forsidebildet er av de tolv kvinnene som har fått Nobels Fredspris. Motivet er tatt fra Kvinnemuseets plakatt "Ned med våpnene"

Deadline for nr. 3 2005: 1 August

Om og fra IKFF/WILPF og FN

Av Ingrid Eide

Gjennom hele Kvinneligaens historie har det vært både håp, tro og kjærlighet i vårt forhold først til Folkeforbundet, og så til De forente nasjoner.

Gjennom hele Kvinneligaens historie har det vært både håp, tro og kjærlighet i vårt forhold, først til Folkeforbundet og så til De forente nasjoner. I det levende livet må "håp, tro og kjærlighet" omsettes i daglige innsatser fordi det er både nyttig og nødvendig. Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, eller WILPF internasjonalt, har rådgivende status ved mange ledd i FN-systemet. Vi er flittig til stede som "frivillig organisasjon". I mer moderne språk: vi representerer "det sivile samfunn", "civil society organizations" er den nye betegnelsen. Mer begripelig var det gamle uttrykket "ikkestatlig organisasjon" eller NGO. Det sa klarere hva vi var og sto for i FN: vi er uavhengige og ubundet av regjeringer og starter med særinteresser og voldsmonopoler og derfor voldspotensielle. Vi er representanter for menneskehetens felles interesse i overlevelse, fred, rettferdig og bærekraftig utvikling. Vi kjenner en dyp forpliktelse til FN paktens bud. Derfor er det inspirerende å besøke vårt lille sekretariat i en bygning tvers over gaten for det store FN-komplekset. Vårt kontor er preget av vennlig alvor, faglig og politisk engasjement. Ved pulter presset inn på kryss og tvers sitter ivrige kvinner, unge og eldre, fordypet over dokumenter, skjermenes flimmer, tastatur og telefoner. De er vel informert om alt som foregår under FNs hovedforsamling og FN for øvrig. To personer er dette kontorets bærebjelker, Susi Snyder* og Rihanna Tyson. De samarbeider tett med andre NGOer i samme bygg og har en særlig årvåkenhet overfor Første komité som behandler alle nedrustningssakene. De redigerer "The First Committee Monitor", et ukentlig hefte

som gir oversikt over saksgang, prosesser og vedtak i komiteen, og som gir uttrykk for NGOenes synspunkter. Dette er nyttig veiledning for alle parter: det er lett å gå seg vill på så innfløkte saksområder hvor mye står på spill.

I FN er mange prosesser nå i gang samtidig, og flere av dem vil angå oss som har en hevdvunnen status i systemet. Vi har alltid lagt vekt på organisering, faglig bredde og kontinuitet. De siste tiårene har FN fremmet mange saker gjennom store konferanser på avgrensede tema og med stor deltakelse fra folkelige bevegelser og enkeltpersoner, som f. eks. Kvinnekonferansen i Beijing. IKFF var aktivt til stede, og vi kjenner oss forpliktet av konferansens handlingsplan. Men oppfølgingen blir alltid mer ensom og strevsom enn de store konferansenes spontane fellesskap. Vår lærdom må være at organisering, kontinuitet og faglig bredde fortsatt er nødvendig i vårt samspill med FN systemet når handlingsplaner skal endre virkeligheten.

FN skal nå vurdere sitt forhold til "det sivile samfunn". Verden er endret, noen sier "globalisert". FN selv har økt antallet medlemsstater fra 50 til 191 fra 1945 til i dag. Verdenssamfunnets utfordringer er flere, mer påtrengende og kanskje vanskeligere enn noen kunne forutsi for 60 år siden. Ulikhetene mellom og innen statene vokser, og forventningene til FN er høyst ulike. Brasils tidligere president, sosiologen Cardoso, har ledet en utredning om hvordan FN skal komme bedre i inngrep med folkelige bevegelser og organisasjoner. Vi og andre NGOer må se hva dette betyr for vårt FN-arbeid.

* Susi Snyder er nå generalsekretær i Geneve

Det sivile samfunn og FN

Samtidig som "det sivile samfunn" skal få økt oppmerksomhet, er det også økt FN-innsats for demokratisering og godt styresett. Hver gang det lykkes, blir medlemsstaten mer legitim i FN sammenheng. Regjeringenes representanter kan med større rett hevde at de representerer folket og evt. overse eller overkjøre ikke-statlige representanter og observatører. På den annen side har stabile demokratier, som de nordiske, et ganske åpent og konstruktivt samarbeid med frivillige organisasjoner og sine "sivile samfunn". Kanskje er det også på dette feltet snakk om "en nordisk modell"?

Hvordan selve FN skal utvikles er oppe til bred debatt. Et "høynivå-panel" der også Gro Harlem Brundtland var med, har avgitt innstilling til generalsekretær Kofi Annan. Innstillingen er en sterk argumentasjon for FNs rolle i et utvidet sikkerhetsperspektiv, ikke bare terrorisme. Miljøets sårbarhet, sannsynlige naturkatastrofer, HIV/AIDS, malaria og mulige epidemier, fattigdom og befolkningsspørsmål, våpenhandel, borgerkriger og ikke minst sviktende nedrustningstiltak regnes som sikkerhetspolitiske utfordringer. Alt sees i sammenheng. Panelet er helt klar i at militære aksjoner må være aller siste utvei. Det er forebygging, diplomati, bredere og mer effektivt samarbeid og avtaler som skal være FN systemets virkemåte. FN trenger helt andre ressurser for å mestre sine oppgaver, det gjelder både mannskap, finanser og handlingsrom: FN må simpelthen slippe til!

USAs uttalte FN-forakt og alenegang i Irak-krigen har provosert og fått andre til å slutte mer opp om organisasjonen. FN-innsatsen i menneske- og naturskapt ulykker i Afrika og Asia den siste tiden gir også fornyet tillit. Men tillit skaper forventninger. FN vil trenge økt støtte både fra stater og folk, inkludert deres ikke statlige organisasjoner. Ikke alle er like begeistret for Generalsekretærens samarbeid med helt andre makter: kapitalsterke individer og stiftelser, og kjendiser på reise for FNs programmer. Men det har gitt viktige ressurser til konkrete ting som vaksiner til barn og medisin til syke – og økt oppmerksomhet om FNs Tusenårsmål.

IKFF er pådriver i forhold til Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinners roller i

konflikter, krig og fredsbygging. En slik resolusjon er som en renning i veven, stoff blir det bare når veven er satt opp og skyttelen går, frem og tilbake over lang tid. IKFF er med i alle faser av arbeidet. Sist november var jeg i FN da SR1325 ble gjennomgått. Delegater fra medlemsstatene snakket med ny innsikt og et klart kvinneperspektiv om konflikthåndtering og gjenreise. Lederne for to FN organisasjoner med særlig fokus på kvinner: befolkningsfondet UNFPA og kvinnefondet UNIFEM skjerpet debatten med ubehagelige fakta og jordnære forslag. Begge er sterke kvinner fra Sør. Dagen etter var det en egen gjennomgang av FNs fredsbevarende operasjoner og en presentasjon av et opplegg for opplæring med sikte på å hindre seksuell trakassering fra FN soldatenes side og skape forståelse for kvinners bidrag til fred og gjenreise.

Sist høst var oppmerksomheten rettet mot den forestående gjennomgangen av "Ikke-spredningsavtalen" om atomvåpen, NPT. Den ble gjort varig for fem år siden, men er likevel under press: de gamle atomvåpenmaktene viser liten vilje til effektiv og kontrollerbar nedrustning, og de har nye, mer brukbare våpen under utvikling. På den annen side har man nye atomvåpenstater: Israel, India og Pakistan, som er utenfor avtalen, Nord-Korea som mener de kan melde seg ut, og Iran som synes å forholde seg ugreit til avtaleforpliktelsene. En gruppe land som kalles The New Agenda Coalition, NAC, (Brasil, Egypt, Irland, Mexico, Ny Zealand, Sverige og Sør-Afrika) har i flere år søkt å sikre framgang i kontrollen med atomvåpnene. NATO-landene, deriblant Norge, har vært lite villige til å støtte NAC-resolusjonen tidligere, men sist høst brøt tunge NATO-land ut av folden og stemte for. Da fulgte Norge med. Det gir et visst håp om at NPT-konferansen i mai kan ta noen steg i riktig retning, tross USAs motstand og andre atomvåpenmakters selvgode uvilje.

Kampen mot atomvåpnene foregår ustopelig i FN. I den kampen er WILPF og andre NGOer etablerte og respekterte pådrivere for rustningskontroll og nedrustning. Som alltid er det et spørsmål om organisering, kontinuitet og faglig bredde, men også om vår overbevisning: FN-systemet er nødvendig for oss alle, både stater og folk.

LIKESTILLING I MOTVIND

Av forsker Torild Skard

Det store spørsmålet på møtet i FNs kvinnekommisjon i mars var om USA ville støtte plattformen fra den store internasjonale kvinnekongressen i Beijing som grunnlag for videre innsats og kreve "full og effektiv gjennomføring" av plattformen for å nå likestilling, utvikling og fred.

Fundamentalistiske krefter så vel i vest som i øst (USA, Vatikanet og land som Sudan og Libya) har gjort likestilling mer kontroversiell enn før. Spesielt skaper USA problemer. Landet har sluttet å arbeide for menneskerettigheter slik det gjorde før. Bush-administrasjon har gjort bekjempelse av abort til hovedsak og stoppet USAs bidrag til organisasjoner som arbeider for mødrehelse og familieplanlegging i utviklingsland.

Kvinnekommisjonen åpnet med at USA la fram reservasjoner mot Beijing-plattformen som ble samstemmig vedtatt i 1995. Nå ville USA bare godta plattformen under forutsetning av at den "ikke innebærer noen nye internasjonale menneskerettigheter og ikke omfatter rett til abort." Motreaksjonene var mange og sterke, uansett religion og syn på abort. Beijing-plattformen anbefaler tiltak for å hindre abort og redusere de helsemessige konsekvensene av utrygge aborter, men legaliserer ikke abort. Her henvises til den nasjonale lovgivningen i hvert enkelt land. Ikke bare FNs medlemsland, også amerikanske organisasjoner mot abort, men for fritt valg gikk mot Bush-regjeringens reservasjoner. Og de ble til slutt trukket tilbake.

Beijing-plattformen ble altså opprettholdt slik den var. Men USAs holdning skadet det internasjonale likestillingsarbeidet. I tillegg

til de direkte skadevirkningene forhindret landet at det ble organisert en stor, internasjonal, mobiliserende kvinnekongress ti år etter Beijing, fordi folk var redd det ville gi et dårligere resultat. Det ble heller ikke utarbeidet noen ny, oppdatert handlingsplan for likestilling, utvikling og fred. Det ble bare en utvidet sesjon av det årlige møtet i FNs kvinnekommisjon med vedtak av en kort erklæring og noen resolusjoner. Kvinnebevegelsen forsøkte å gjøre mest mulig ut av situasjonen og mer enn 2600 kvinner fra NGOer over hele verden strømmet til New York, organiserte møter og demonstrasjoner. Men det ble mye fokus på USA (slik sett fikk landet stor uttelling) og lite gehør for andre spørsmål.

Beijing-plattformen gir mer enn nok å jobbe med i årene framover. Styrking av kvinnes stilling ("empowerment of women") går som en rød tråd, og det kreves innsats på en rekke kritiske områder. I 2000 sluttet en spesialsesjon av FNs generalforsamling seg dessuten til en rekke anbefalinger for å videreføre plattformen. Under møtet nå i mars vedtok kvinnekommisjonen resolusjoner blant annet om kvinners økonomiske stilling, HIV/AIDS, trafikk, urfolkskvinner, kvinner i Afghanistan og Palestina samt integrering av et kjønnsperspektiv i nasjonale program og i hjelpearbeidet etter ulykker som tsunamikatastrofen. Men uenighet førte til at kommisjonen først greidde å fullføre arbeidet på overtid.

I NGO-miljøene manglet det ikke engasjement og perspektiver. "Beijing er sviktet – innsatsen må styrkes!", "FNs arbeid for kvinner må ikke svekkes!", "Vi vil ikke ha åtte tusenårsmål – vi vil ha hele Beijing-plattformen!", "Etter 30 år med rapportering må strategiene revurderes" og "Kvinner skal ikke bli som menn i et patriarkalsk samfunn, hele samfunnet må omformes!" – for bare å nevne noen krav som kom til uttrykk.

Trettenhundre og tjuéfem ting å gjøre!

Av Lene Nilsen

Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 var et gjennomgangstema under kvinnekommisjonens 49. møte i mars i år. Da samlet alle FN-landene seg i New York og gjennomgikk Handlingsplanen fra Beijing. Hva er oppnådd og hvilke utfordringer står igjen?

Ifølge de fleste frivillige organisasjonene som var i New York, er det mye som gjenstår før SR 1325 er gjennomført skikkelig. En kan derfor konkludere med at kjønnsperspektivet fremdeles er ad hoc og ikke skikkelig integrert som normal praksis i spørsmål om fred og sikkerhet. Det gjelder både i konflikt-rammede stater, hos konfliktløsingsparter, bistandsdonorer og i FN.

FN og resolusjon SR 1325.

Den banebrytende resolusjonen 1325, "Women, Peace and Security", ble vedtatt for fem år siden. Resolusjonen omhandler

- representasjon, deltakelse
- integrering av kjønnsaspektet i opplæring, planer og rapporter
- beskyttelse av kvinners sikkerhet og menneskerettigheter i og etter konflikter
- oppfordring om kartlegging, oppfølging og rapportering fra FNs side.

Når det gjelder FNs oppfølging, er Kofi Annans spesialrådgiver på likestilling Rachel Mayanja og hennes kontor i ferd med å lage en handlingsplan. Mayanja ble informert om det nyopprettede Forum Norge 1325, som IKKF har tatt initiativ til. Forumet vil få oversendt utkastet til FN-handlingsplanen for å gi innspill.

Rachel Mayanja påpekte at FN selv må bli flinkere å inkludere kvinner, fred og sikkerhet når Threats, Challenges and Changes diskuteres. Det er en tendens til å ikke se sammenhengen mellom arbeidet demokratiske idealer og den marginalisering av kvinner som skjer, fortalte hun videre.

Medlemslandene og SR 1325.

Resolusjonen er først og fremst en rettesnor for FN-systemet, men noen paragrafer henvender seg til medlemslandene med krav om tiltak og oppfølging. I Norge kartlegger nå Utenriksdepartementet det arbeidet som skjer omkring 1325. Dernest tar departementet sikte på å utarbeide en norsk handlingsplan. I Sverige har arbeidet rundt implementeringen av 1325 fått en mer strukturert start enn i Norge. Landene skal rapportere sin innsats til FN som holder en 5-årsmarkering i oktober i år.

Organisasjonene krever større innsats.

The NGO Working Group on Women, Peace and Security (NGOWG), som også WILPF er tilsluttet, hadde flere interaktive arbeidsseminarer om implementeringen av SR 1325. I sin uttalelse til FNs kvinnekommisjon anbefalte NGOWG at en styrker allerede eksisterende resolusjoner, og at resolusjonene inkluderer utvetydige bestemmelser som forplikter i forhold til målene i SR 1325 og Beijing-plattformen. Blant annet at en sikrer kvinners deltakelse i alle typer beslutningsprosesser som handler om konfliktforebygging og -løsning, så vel som deres bidrag til opprettholdelse og fremming av fred og sikkerhet. Kvinners deltakelse kan sikres gjennom institusjonelle mekanismer, som for eksempel kvotering. En bør også sikre at straffefrihet for krenkelser av menneskerettighetene fjernes - og da særlig kjønnsbasert og seksualisert vold - gjennom lovverk.

Mer informasjon om implementeringen av SR 1325 finnes på www.peacewomen.org

Nedrustning - En betingelse for ikke-spredning

Før konferansen om ikke-spredning

Av Stine Rødmyr og Helge Hagelund

Atomstatenes vilje til å beholde, modernisere og true med atomvåpen motiverer andre land til å skaffe seg atomvåpen. Dersom dagens utvikling fortsetter er det fare for at Ikke-spredningsavtalen for atomvåpen (NPT) kan komme til å kollapse. Det er økende fare for at nye rustningskappløp settes i gang, at atomvåpen spres til nye land, at en atomkrig starter ved et uhell eller at terrorister får tak i atomvåpen.

Fram mot Tilsynskonferansen for NPT i mai i New York er det viktig å samle folkelig støtte til konkrete krav, både til den norske regjeringen og til stormaktene. Her er Nei til atomvåpens krav:

- Atomvåpenstatene må forplikte seg til en skritt-for-skritt-plan som fører fram til full atomvåpennedrustning innen for eksempel 2020. Sluttdokumentet i denne prosessen må være en internasjonal konvensjon som forbyr atomvåpen.
 - På vei mot dette målet, mener NTA at Norge skal ta initiativ til atomvåpenfrie soner i Norden og ellers i Europa.
 - Atomvåpenstatene må ta sine atomvåpen ut av operasjonell status, og alarmberedskapen for disse atomvåpnene må skrus av.
 - Norge må arbeide for at:
 - NATO inngår juridisk bindende avtaler om at atomvåpen ikke skal utplasseres i nye medlemsland og at atomvåpen ikke skal brukes mot land som ikke har slike våpen (negative sikkerhetsgarantier)
 - USAs atomvåpen trekkes tilbake fra NATO-land. Utplassering av taktiske atomvåpen i seks ikke-atomvåpenstater i NATO er reell atomvåpenspredning og strider mot NPT.
 - Det startes forhandlinger med Russland om ødeleggelse av taktiske atomvåpen.
 - NATO reviderer sitt strategiske konsept slik at man går bort fra førstebruk av atomvåpen og reduserer atomvåpnenes rolle i sikkerhetspolitikken
 - USA og Russland må inngå nye avtaler om reduksjoner i strategiske våpensystemer som gjør kuttene irreversible og verifiserbare.
 - Atomvåpenstatene må avbryte sine program for å modernisere atomvåpen.
 - For at Prøvestansavtalen (CTBT) skal tre i kraft må USA ratifisere avtalen. Inn til det skjer burde Prøvestansavtalen gjøres midlertidig gjeldende. Det må ikke utføres noen typer tester, heller ikke de som faller utenfor Prøvestansavtalen.
 - NTA mener at Norge, i tillegg til å støtte en avtale (FMCT) om stans i produksjonen av råstoff for atomvåpen, må kreve et forbud mot opprustning i verdensrommet. NTA er motstandere av utviklingen av rakettforsvar, fordi det vil virke destabiliserende og kan føre til et nytt våpenkappløp. NTA krever en garanti for at ingen norske anlegg vil bli brukt i et eventuelt landbasert rakettforsvar.
 - IAEAs mandat må styrkes. Også atomvåpenstater må åpne for inspeksjoner og verifikasjon. Lagre av atomvåpenrelatert materiale må stilles under internasjonal kontroll. Alle land må tilsluttes IAEAs tilleggsprotokoll. Ingen land må anvende høyanriket uran i forskningsreaktorer eller til å produsere radioisotoper. Høyanriket uran må elimineres.
 - India, Pakistan og Israel må tilslutte seg NPT som ikke-atomvåpenmakter. Sekundært må de tre landene undertegne protokoller som assosierer dem til Ikke-spredningsavtalen, og IAEAs kontroll- og verifikasjonsmekanismer.
 - Det må vedtas mekanismer som gjør det vanskelig å trekke seg ut av NPT. NPT må styrkes ved at det opprettes en organisasjon rundt avtalen med blant annet eget budsjett, fast sekretariat og faste rapporteringsrutiner fra alle medlemsland.
- Disse kravene fremmes også av mange nasjoner og antiatomvåpen-bevegelser i mange land. Norge følger opp en del av kravene, men har hittil vært alt for forsiktig når kravene berører våre nærmeste allierte og NATO-medlemskapet.

FN må samarbeide med fredsorganisasjonene!

Oversatt og forkortet av Mari Holmboe Ruge

I mer enn 20 år har WILPF sammen med andre organisasjoner i Geneve organisert et seminar i samband med den internasjonale kvinnedagen. Årets tema var "Kvinner sier nei til atomvåpen". Blant innlederne var Ingrid Eide fra Nei til atomvåpen. Seminaret lager hvert år en uttalelse som blir lagt fram for FNs nedrustningskonferanse (CD), det eneste multilaterale forhandlingsorganet for nedrustning. I motsetning til andre FN-organer har ikke NGO-observatører adgang til CD. Innlegget blir derfor hvert år lest opp av en FN-funksjonær eller – som i år – av konferansens president.

Ærede delegater

Siden 1984 har en gruppe NGO-er i Geneve hatt et seminar for å markere den internasjonale kvinnedagen 8. mars. Seminaret er en hyllest til det utrettelige arbeidet kvinner fra hele verden gjør for å oppnå rettferdighet, fred og sikkerhet. Vi nyter dette høvet til å oppfordre både myndigheter og folk flest til å se helhetlig på spørsmål som angår fred og sikkerhet, og å følge kvinners gamle krav til alle stater om fullstendig og global nedrustning.

I forrige århundre ble det organisert store kampanjer for nedrustning. En av dem samlet 9 millioner underskrifter til nedrustningskonferansen i Geneve i 1926. En annen kampanje i 1959 samlet bred offentlig støtte for både allmenn og atomnedrustning. WILPF og mange andre organisasjoner nektet å akseptere den kalde krigens skillelinjer, og forsøkte å bryte dem ned gjennom Øst-Vest-dialog og mange andre tiltak. Målet var å få slutt på våpenkappløpet og i stedet bygge fredelig samarbeid. Kvinner demonstrerte mot oppbyggingen av multilaterale atomstyrker i Europa, bl.a. ved NATO-møtet i Nederland i 1964. I 60-årene forlot 100.000 kvinner i 110 amerikanske lokalsamfunn sine hjem og arbeidsplasser i en nasjonal "streik" for prøvestans av atomvåpen. Aksjonen ble startet av leger som dokumenterte at barn i USA og andre steder hadde fått strontium-90 i skjelettet. Strontium-90 er et biprodukt fra atomvåpenprøver. Millioner av kvinner og menn de-

monstrerte i Europas storbyer og krysset landegrensene for å vise sin motstand mot utplasseringen av atomraketter og radiologiske våpen. Vi husker alle hvordan kvinnene ved Greenham Common forlot sine hjem for å drive fredsarbeid, slik menn ofte har forlatt sine hjem for å føre krig.

La det være helt klart: Vi hevder ikke at kvinners "natur" er mer fredelig enn menns. Kvinner blir oppdratt til å ta vare på sine familier og nærmiljøer. Likevel påtar mange menn seg rollen som "beskyttere" og "forsvarere" og forsøker ofte å opprettholde det ved våpenmakt. Dessverre oppmuntrer kvinner som oppdrar gutter ofte dette. Vi er klar over at også kvinner deltar i væpnede konflikter, at kvinner bruker våpen, og til og med er årsak til konflikter.

Det er ikke nok for oss å få med noen flere kvinner i diskusjoner og forhandlinger om sikkerhetspolitikk. Verken én mann eller én kvinne kan representere alle menns eller alle kvinners ulike syn på sentrale saker. Dessuten vil økt NGO-deltakelse i nedrust-

ningsdiskusjoner bidra til en bedre forståelse av sikkerhetsbegrepet, som igjen kan føre til nye sikkerhetsavtaler. Den fastlåste nedrustingssituasjonen må nå komme ut av dødvanne.

Kvinner har gjennom mange år utviklet bred ekspertise på disse spørsmålene. Sammen med mange andre i organisasjoner over hele verden vil de samarbeide med dere og verdens regjeringer for å komme videre. I 1997 la Costa Rica fram for Generalforsamlingen et utkast til en atomnedrustningsavtale. Sør-Afrika la fram et arbeidsdokument for CD i 2002, med forslag til en traktat om spaltbart materiale. Tiden er nå inne til å forhandle ferdig en slik traktat om spredning av atomvåpen. – Store deler av verdens folk er klare til å gjøre det de kan for å bidra til slike forhandlinger. Dere i CD kan åpne dørene for oss, noe regelverket gir adgang til. Vi er klare til å ta imot invitasjonen fra dere, og ser fram til å motta den. CD har strevd i åtte lange år for å komme videre, men det blir ingen vesentlige endringer før regjeringene slutter å likestille sikkerhet med opprustning. Økte militære utgifter har ikke økt sikkerheten. Tvert imot har vi fått økt spredning av våpen, økte trusler fra ikke-statlige aktører og redusert menneskelig sikkerhet.

Vårt fokus i årets seminar har vært på atomvåpen. Disse uøkologiske, selvmords- og folke-mordsvåpnene hindrer forsøkene på å komme nærmere et helhetlig sikkerhetsbegrep. Et slikt begrep inkluderer miljøvern, vern av deltakerne i alle faser av konflikten, og forsøker å analysere årsakene til at noen griper til våpen for å oppnå nedrustning. De organisasjonene som følger diskusjonene her i CD er stort sett de samme som kommer til New

York for å følge med på og informere offentligheten om ikke-sprednings-konferansen i mai måned. Organisasjonene har organisert masse-demonstrasjonene mot atomvåpen, de har organisert press på regjeringene om å forhandle fram en prøvestansavtale.

Vi er glad for det som er gjort for å øke samarbeidet med organisasjonene, men mye kan gjøres for å komme videre. Vi ber dere følge Generalsekretær Kofi Annans råd om å samarbeide tettere med organisasjonene, for å øke mulighetene til at FNs vedtak blir forstått og støttet av folkeopinionen over hele verden.

Militærkulturen har fått bedre fotfeste over hele verden. Det driver arbeidet for en traktat for ikkespredning av atomvåpen mot stupet. Kraftige tiltak må til for å stanse denne utviklingen.

Nedrustingskonferansen har en enestående mulighet til å gjøre en innsats ved den kommende NPT-konferansen. Hvis CD kan ved-

ta et arbeidsprogram og komme i gang med reelle diskusjoner om atomnedrustning, en traktat om spaltbart materiale, forhindring av opprustning av det ytre verdensrom, og/eller saker på den foreløpige dagsorden, kan dere gi NPT-konferansen en helt nødvendig start på arbeidet. Intet annet organ, eller andre diplomater har en slik mulighet til å løse opp den lammelsen som preget den forberedende komiteen.

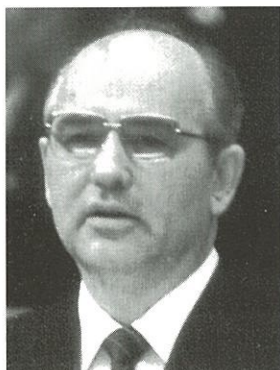
Vi har dårlig tid. I løpet av de neste månedene må

alle deltakere i det internasjonale nedrustningsmiljøet gjøre alt de kan for å gjøre Nedrustingskonferansen til et redskap for menneskelig sikkerhet over hele verden.

Teksten er noe forkortet. Vil du vite mer? WILPFs prosjekt "Reaching Critical Will" følger arbeidet i CD, og legger ut informasjon på nettsiden www.reachingcriticalwill.org/political/cd/cdindex.html

Jordens tilstand 2005

fred og frihet har fått tillatelse til å trykke forordet som Mikhail Gorbatsjov har skrevet til *Worldwatch Institutes* miljørapport *State of the world 2005*. Boka er oversatt til norsk, heter *Jordens tilstand 2005* og setter søkelyset på verdens sikkerhet. (Utgitt på Cappelen forlag.)

Boka omfatter 9 kapitler om bl.a. matsikkerhet, konflikter, samarbeid om vann, sammenhengen mellom folketall og sikkerhet, verdens sikkerhet i et nytt lys, ressursrikdom og konflikter, mot en ny oljeøkonomi, avvæpning av samfunnet etter konflikter, kjernekraft og kjernefysiske våpen, fredsbygging gjennom miljør samarbeid, krigers innvirkning på miljøet og grunnlag for fred. Stoffet er lett tilgjengelig og gir en meget verdifull oversikt over de store problemene vi står overfor. Boka anbefales på det varmeste! **EHB**

”Vi er naturens gjester, ikke naturens herskere”

Av Mikhail S. Gorbatsjov

For fem år siden lovet alle FNs 191 medlemsland å arbeide for å nå åtte ”Tusenårsmål” innen 2015, blant annet å bekjempe ekstrem fattigdom og sult og sikre et bærekraftig miljø. Disse viktige utfordringene ble stadfestet på FNs tiende internasjonale befolknings- og utviklingskonferanse i Kairo i oktober 2004.

Møtedeltagerne konkluderte med at det var gjort betydelige fremskritt på mange områder, selv om takten i utviklingen hadde vært ujevn. Men det ble samtidig påpekt at mange av verdens land ikke hadde fått del i den globale utviklingen med sterkere samfunnsøkonomi, bedre sikkerhet og et mer bærekraftig miljø. Fattigdom hindrer fortsatt utviklingen i mange områder. Sykdommer som HIV/ AIDS brer om seg og skaper tidsinnstilte bomber i en rekke land. I løpet av de siste fem årene har omlag 20 millioner barn dødd av avvergbare sykdommer som smitter gjennom vannet, og flere hundre millioner mennesker lider fortsatt under mangel på drikkevann og tilfredstillende sanitære forhold.

Vi må ta disse skammelige globale forskjellene innover oss. Jeg er glad for at Nobels fredspris for 2004 gikk til Wangari Maathai. Hennes personlige innsats, lederskap og virksomhet i Kenya og Afrika er en inspirasjon for oss alle. Maathai har vist hvilke resultater som kan oppnås når det gjelder miljø sikkerhet og bærekraftig utvikling når folk har mot til å gjøre en innsats.

Menneskeheten har en unik mulighet til å gjøre det 21. århundret til et fredelig og sikkert århundre. Men samtidig må det sies at de mulighetene som ble gitt oss da den kalde krigen var over, delvis er skuslet bort allerede. Hvor er det blitt av ”fredsutbyttet”, som vi arbeidet så hardt for? Hvorfor dominerer regionale konflikter og terror dagens verden? Og hvorfor har vi ikke kommet lenger på vei mot Tusenårsmålene?

Den forferdelige tragedien 11. september 2001, terrorangrepene i Beslan i Russland og de mange terrorhandlingene i Japan, Indonesia, Midtøsten, Europa og andre steder har tydelig vist at vi ikke er forberedt på å takle de nye truslene. En bedre beredskap krever at vi tenker mer helhetlig, ikke bare i gamle baner fra den kalde krigens dager.

Etter min oppfatning står verden idag overfor tre hovedutfordringer som står i et gjensidig forhold til hverandre: sikkerhet medregnet masseødeleggelsesvåpen og terrorisme, fattig-

Det sivile samfunn og FN

dom og underutvikling og svekkelse av økologisk bærekraft.

Hvis vi skal bedre verdens sikkerhet, må vi først sikre og ødelegge verdens arsener av masseødeleggelsesvåpen. Både Russland og USA har tatt mange skritt i riktig retning. Men vi må få mer fart i arbeidet med ikkespredning og demilitarisering og innføre trusselreduserende tiltak verden over, hvis vi skal lykkes fullt og helt.

Dessuten må industrilandene avsette mer ressurser til verdens fattigste nasjoner. Statlige bistandsoverføringer fra de ledende industrilandene utgjør fortsatt bare en ørliten andel av disse landenes bruttonasjonalprodukt og er ikke engang i nærheten av løftene som ble gitt på verdens toppmøte i Rio for mer enn ti år siden. Den økende forskjellen mellom rike og fattige land, og den store andelen av begrensede ressurser som går til forbruk og krigføring, kan ikke få lov å fortsette. Hvis det skjer, kommer vi til å bli stilt overfor enda større trusler og utfordringer i fremtiden.

Vi må innse at jordens ressurser er begrensede. Å ødsle bort knappe ressurser er det samme som å miste dem i overskuelig fremtid, med de konsekvenser det kan få for alle land. I fattige land blir skogene ødelagt i stadig større grad. Selv i Kenya, der Wangari Maathai har bidratt til nyplanting av 30 millioner trær, har skogarealet gått ned. Den globale vannkrisen er også en av de største truslene som menneskeheten står overfor. Fire av ti mennesker i verden bor ved elvebassenger som deles av to eller flere land. Mangelen på samarbeid mellom dem som deler disse dyrebare vannressursene, forårsaker redusert levestandard, ødeleggende miljøproblemer og bidrar til og med til voldelige konflikter. Men viktigst av alt. Vi må få øynene opp for farene som klimaendringene representerer, og bruke mer ressurser på å utvikle alternative energiformer.

Det er av slike grunner jeg stiftet "Det internasjonale grønne kors" for 12 år siden, og det er derfor jeg fortsatt arbeider for å endre holdningene som ligger til grunn for hvordan vi behandler jorden. Vi må skape en form for global gjensidig avhengighet og dele ansvaret for menneskehetens samspill med naturen. Det er også av disse grunner jeg har deltatt i arbeidet med å utvikle et "Earth Charter", etiske prinsipper som har fått tilslutning fra over 8000 organisasjoner som representerer mer enn 100 millioner mennesker verden over. Og det er av slike grunner at Maurice Strong, som er styreleder i Verdensrådet (Earth Council), og jeg har tatt initiativ til Verdenssamtaler (Earth Dialogues) - åpne fora om etisk og bærekraftig utvikling.

Vi trenger global glastnoståpenhet og offentlig meningsutveksling - der både nasjoner, regjeringer og samfunnsborgere deltar for å skape enighet om disse utfordringene. Vi må skape "forebyggende engasjement": en internasjonal og mellommenneskelig solidaritet fulgt av bærekraftige og ikkevoldelige tiltak for å møte utfordringene som fattigdom, sykdom, miljøødeleggelser og konflikter

representerer.

Vi er naturens gjester, ikke naturens herskere, og vi må skape nye modeller for utvikling og konfliktløsning som tar hensyn til fordeler og ulemper for alle mennesker, og innenfor de grenser som settes av naturen og ikke av teknologien og forbrukersamfunnet. Jeg er svært glad for at Worldwatch Institute fortsetter å rette søkelyset mot disse viktige utfordringer og mål i årets utgave av Jordens tilstand. Jeg oppfordrer alle lesere til å tenke nøye gjennom hva de kan gjøre etter å ha lest boken. Vi er avhengig av aktiv og oppriktig deltagelse fra verdens samfunnsborgere for å greie å skape en bærekraftig, rettferdig og fredelig verden i det 21. århundret og i tiden etter.

Kjemp for å overleve

Sammenhengen mellom krig, militæret og miljøet

IKFF med aktiv deltakelse på CSD i New York

Av Karin Aanes

CSD 13 - FNs 13 de sesjon i Kommissjonen for Bærekraftig Utvikling ble avholdt i New York i perioden 11- 22 april. Tema i år var vann, sanitær og bosetting. Som deltakere i ForUMs temagrupper fikk Edel Havin Beukes og Karin Aanes anledning til å delta første uken.

NGO-ene var nødt til å slåss for sin tilstedeværelse fra første dag. Hovedgruppene representanter ble stoppet av FNs sikkerhetsvakter da de ville innta sine plasser under åpningen av sesjonen, noe som aldri tidligere har skjedd. I det første 10-året fra 1992 varte dialogmøtene med hovedgruppene 1 ½ dag, mens dette årets sesjon foreslo 1 ½ time. I praksis fikk hovedgruppene representanter 2-3 minutter hver når de fikk holde innlegg.

Hver morgen var det felles strategimøte for alle NGO-ene, en viktig informasjonskilde og møteplass. Hovedgruppene, hver med en møteleder, dekket områder som energi, urfolk, kvinner, ungdom, fagbevegelse, ferskvann, fredsarbeid osv. Det ble gitt korte referat fra sesjonens møter dagen før, oppsummering av NGO-møter og innlegg. Strategier ble diskutert, og videre arbeid planlagt. På kvelden foregikk oppsummering. Det ble daglig utgitt egen "avis", *Taking issue*, med ris og ros og kommentarer fra sesjonsmøtene og andre avholdte møter og et eget ark med oversikt over alle dagens arrangementer. Norske Jan Gustav Strandenæs var ansvarlig redaktør. Han og staben gjorde en kjempejobb.

John Ashe, nåværende CSD-formann, møtte på siste del av to morgenmøter. Han ga NGO-ene ansvar for å være vaktbikkjer og lobbyister og "holde regjeringenes føtter varme". På spørsmål om hvordan ansvarliggjøring skulle gjennomføres uten at konkrete

tidsfrister eller rammer var fastsatt, ble ballen bare sendt tilbake med beskjed om at det var opp til oss. NGO-enes ønske om sterkere rettighetstenkning i forhold til vann, sanitær, bolig, jord osv ble besvart med at "dere har en likeverdig stemme, dere vil bli hørt" – "det er opp til dere at dette poenget ikke forsvinner."

WILPF skulle avholde et eget møte om sammenhengen mellom krig, militæret og miljø. Michael Renner, seniorforsker i World Watch Institute skulle holde hovedinnlegget, men meldte avbud på grunn av sykdom kvelden før. I stedet for å avlyse laget vi et dialogmøte der Regina Bircham, internasjonal leder

for WILPF var møteleder. IKFFs leder Edal Havin Beukes ble intervjuet etter møtet, og vi fikk en hel side omtale i "avisen", der særlig viktigheten av NGO-enes rolle både som formidlere og aktive pådrivere av dette tema, i alle sammenhenger, ble poengtert. Sammenhengen mellom krig, militæret og miljø, militært avfall, Gulfkrig-syndromet og bruk av utarmet uran osv må tydeliggjøres og tas opp i forbindelse med Tusenårsmålene og forberedelsene til CSD 14. Ungdomsgruppen tok poenget og var klar og tydelig i sitt innlegg etter at møtereferatet forelå, og høstet stor applaus fra galleriet

Vi prioriterte hovedgruppene kvinner, vann og energigruppen og bidro med innspill og forslag til tekstformuleringer. Ellers var vi tilstede på deler av sesjonens møter og fulgte

gruppens innspill fra galleriet. ANEW, African Civil Society Network on Water, som FORUM hadde hatt møter med på forhånd, ble prioritert. Belita Katela, beboer i Kibera-slummen i Nairobi holdt et sterkt innlegg om de fattiges kamp for latriner, tilgang til rent vann til en akseptabel pris og retten til å bli boende. Den norske delegasjonen, var en av de få som fikk applaus fra NGO-tilhørere på galleriet, men også G-77 og EU var ute med støtte og innspill som ble lagt merke til.

USAs ønske og forsøk på utvanning og nedtoning av helhets- og rettighetstenkning var tydelig. Selv om ikke alle utspill lykkes, er jeg redd sluttdokumentet i sterk grad vil bære preg av dette.

Unionsoppløsningen 1905

Av Mari Holmboe Ruge

Norsk og svensk IKFF har arbeidet med planer for et nordisk seminar i slutten av august om prinsipielle sider ved unionsoppløsningen. Dessverre må den opprinnelige planen *skrinlegges*. Opplegget med å gjennomføre seminaret både i Kongsvinger og Karlstad blir for dyrt, og vi fikk heller ikke de innlederne vi ønsket oss.

Men jubileumsutstillingen på Kvinne-museet er en begivenhet som flest mulig må få med seg. IKFF har fått stor plass, både med historisk og dagsaktuelt stoff. Derfor satser vi på et dagsbesøk dit i samband med et nordisk møte i Oslo helgen 26-28. august. I tillegg til å besøke utstillingen skal vi få innledninger fra både svensk og norsk side om kvinnenes innsats for fred i 1905.

Nærmere orientering med program for nordisk møte og dagsseminaret kommer fra IKFF i mai/juni. Velkommen !

XXXXXXXXXXXX

Årsmøtet i Norges Fredsråds uttalelse om kutt i fredsbevilgningen

Samtidig som den norske stat slår seg på brystet som fredsnasjon, strupes den norske fredsbevegelse ved drastiske kutt

over statsbudsjettet. Etter år preget av stormobilisering mot krigen i Irak, høy profil mot norsk eksport av forsvarsmateriell og norsk militært engasjement i Afghanistan, valgte altså Regjeringen å kutte i fredsbevegelsens allerede magre bevilgning med hele 64%! (Kapittel 100, post 71 "Opplysningsarbeid for fred"). Kuttet har en svært negativ effekt på norsk fredsarbeid, og er både urimelig og uforståelig.

Årsmøtet i Norges Fredsråd ser med undring og bekymring på kuttet i støtten til "opplysningsarbeid for fred" i statsbudsjettet for 2005. Det har tidligere vært et bredt flertall på Stortinget for å etablere og øke denne støtten. Vi forstår ikke hvorfor Regjeringspartiene nå har valgt å redusere støtten til et arbeid som samtlige politiske partier de siste årene har sagt er svært verdifullt.

Fredsrådets medlemsorganisasjoner er meget fornøyd med de aktiviteter og det aktivitetsnivå det var mulig å gjennomføre i Norges Fredsråd i 2004, og mener at Fredsrådet burde få en offentlig støtte som gjenspeiler verdien Fredsrådet har for den samlede fredsbevegelsen i Norge. Tilfellet i dag er det motsatte. Årsmøtet mener Stortinget bør øke støtten til informasjonsarbeid for fred i 2005 gjennom Revidert Nasjonalbudsjett, slik at det er mulig å fortsette de aktiviteter som nå står i fare for å avsluttes grunnet et uforståelig og urimelig budsjettkutt i fjor høst.

Norske myndigheter og politikere er svært opptatt av at Norge skal være en pådriver i internasjonalt arbeid for fred og konfliktløsning. Årsmøtet i Norges Fredsråd, som representerer 29 fredsorganisasjoner, mener frivillige organisasjoner har en viktig rolle å spille for å nå denne målsettingen.

(Ingen økning i revidert budsjett)

IKFF-besøk i Libanon

Av Elin Christiansen

I midten av januar dro tre norske og en dansk IKFF'er til Libanon for å besøke WILPF sin avdeling i Beirut og følge opp et NORAD-støttet prosjekt.

Prosjektet har gått over 4 år, og nå var det på tide å oppsummere hva som hadde skjedd det siste året og planer videre for 2005. Det ble allikevel tid til en hel masse annet i tillegg til stor møtevirksomhet.

Vi ble godt tatt i mot av WILPF Libanon, og medlemmene hadde laget et spennende og variert program for oss. De stilte opp som guider og hjalp med alt fra pruting til oversettelse!

På dagtid var det en del besøk og reising før vi var tilbake på kontoret på ettermiddagen og hadde møter med styret.

I løpet av den korte turen fikk vi oppleve både Nord-Libanon og fjellene i tillegg til den gamle byen Byblos. I Byblos finnes det spor av beboelse som går 7 000 år tilbake. Byen ligger like nord for Beirut og er sjarmende der det ligger helt ved sjøen. Den lokale "Souq'en" ble besøkt, et marked hvor man fikk kjøpt de mest fantastiske tekstiler og stoffer.

Et besøk som gjorde stort inntrykk var dagen vi hadde i Mount Lebanon, en fjellkjede som går inn i landet. Der besøkte vi et fantastisk palass som heter Beiteddine. Det ble begynt bygd i 1788 og tok 30 år å ferdigstille. Dette var basen til en av de mektigste emirene som styrte i Libanon under det Ottomanske styret.

Besøkene stod i kontrast til hverandre, og vi fikk se ulike sider av Libanons kultur og historie. Besøket hos en Palestinsk kvinneorganisasjon som solgte tradisjonelle håndverksprodukter laget av kvinner i

flyktningleirer og områdene Sabra og Shatilla hvor den store massakren fant sted gjorde inntrykk. Historien er fersk og mange mennesker lever i flyktningleirer i det sentrale Beirut.

Møtene ga et godt innblikk i hvordan den libanesiske seksjonen jobber, og det ble tidlig klart for oss at det er sterkt fokus på aktiviteter på landet og inntektsbringende aktiviteter, som kan oppfattes som lite bærekraftige av oss. Det er i hovedsak et praktisk og litt kortsiktig perspektiv på hvordan man kan styrke kvinners rolle, som legger grunnlaget for aktiviteter i seksjonen. Søm og dyrking av silkeormer er bare et lite eksempel. Fra et norsk perspektiv ville man kanskje vektlagt andre aspekter når man skal styrke kvinners stilling og situasjon, men det er ikke gitt at det er vi som har de rette svarene.

Det er kommet flere yngre medlemmer inn i WILPF Libanon. Noen av dem deltok på kongressen i sommer, og andre møtte vi nå.

Fra venstre: Annelise, Hanna, Elin, Mona og Bushra

Sammen med de unge libanesiske jentene utviklet to av de norske en prosjektsøknad til TV-aksjonen.

Prosjektet går ut på å styrke unge kvinners mulighet til å ta høyere utdanning eller komme ut i jobb ved å forbedre deres kunnskaper i engelsk og fransk. Grunnet den lange konflikten i Libanon, har mange unge kvinner ikke fått en tilstrekkelig utdanning, siden den nasjonale og den individuelle økonomien er preget av konflikten. Som en konsekvens har utdanning blitt et nedprioritert tema, noe som spesielt rammer kvinner.

Ved å tilby språkkurs der deltagerne vil bli kjent med SR 1325, i tillegg til å lære å skrive jobbsøknader, vil WILPF Norge og

WILPF Libanon bidra til å styrke unge kvinners stilling i Libanon. Et annet aspekt ved prosjektet er å være brobygger mellom unge kvinner i den arabiske og den vestlige verden. Ved å bli bedre kjent med hverandres kultur ønsker vi å motvirke fordommer som er et eskalerende problem i begge samfunn.

Det er enda for tidlig å si om vi får midler til å gå i gang med prosjektet, men dersom alt går i orden, håper vi å få til et møte med de libanesiske jentene i Genève i september i tilknytning til IEC seminaret.

Vi som fikk oppleve Libanon for første gang har hatt en fantastisk reise. Vi har lært mye om libanesiske kultur og historie og ikke minst knyttet gode kontakter med de unge.

Aksjon Drømmefanger

TV-aksjonen 2005.

Nå har aksjon *Drømmefanger* presentert seg for omverdenen. Kronprins Haakon har sagt ja til å være aksjonens høye beskytter, etter at Kronprinsessen har hatt den oppgaven for aksjonene i 2003 og 2004. FOKUS synes det er positivt at nettopp denne aksjonen frontes av en høyt profilert mann. Det markerer at kamp mot vold mot kvinner ikke er en "nisje" for ett kjønn, men angår alle. NRK har valgt

programledere for maratonsendingen 23.10: Dag Erik Pedersen og Helene Sandvig, begge fra NRKs egen stab. Aksjonen har fått sitt spesielle "ambassadørkorps" av kjente kvinner og menn som stiller opp for formålet. I april og mai trimmes innsamlingsapparatet over hele landet. En hovedbrosjyre blir ferdig i begynnelsen av mai, og skal spres over hele landet. Oppdatert informasjon om aksjonen finnes bl.a. på NRKs nettsider: www.nrk.no/tvaksjonen

Av de 90 prosjektsøknadene som kom inn er omtrent halvparten innstilt til bevilgning fra aksjonen i 2006. Det forutsetter at det kommer inn ca 60 millioner kr. netto, dvs etter at kampanjeutgiftene er dekket. FOKUS håper selvsagt at sluttsummen blir atskillig høyere, men har valgt å budsjettere nøkternt. Kanskje kan det bli en utdelingsrunde også for 2007. Det er for tidlig å gå ut med resultatet for søknadene fra de enkelte medlemsorganisasjonene, inkludert IKFF, som har søkt om tre prosjekter.

På IKFFs landsmøte i slutten av mai står TV-aksjonen som et hovedpunkt. Vi har invitert et sentralt medlem av aksjonens sekretariat til å informere oss om alle sider ved dette store tiltaket. I tillegg blir det grundig orientering om IKFFs egne internasjonale prosjekter i samarbeid med søsterseksjoner i andre land.

Mari Holmboe Ruge

Reise i Mahatma Gandhis land

Av Reidun Astrid Nydal

Den 30. januar sitter jeg ved et langbord på en liten restaurant i Calcutta. Jeg har brettet ut avisen *The Times of India* og finner et større bilde av Mahatma Gandhi. Det er nøyaktig 57 år siden det grufulle drapet som fikk en sorgtung Nehru på vegne av landets første regjering å komme med følgende bulletin; "Lyset har forlatt oss!"

En mann som sitter like ved ser på bildet, deretter på meg og sier tørt: "I dag er Gandhi glemt, for nå er folk bare opptatt av penger". Han provoserer. Men India er i hvert fall kontrastenes land, 10 ganger større enn Norge og med minst 250 ganger så mange innbyggere. Her kan man finne de mest selvoppofrende mennesker, i Gandhis ånd, og mennesker som lever i ufattelig luksus. Og så har vi hverdagens slit for menigmann. Servitøren her for eksempel, jobber 13 timer om dagen. Han har en månedslønn på 1600 rupis (ca. 200.-kr.). Det går ca. 400 rupies i måneden til transport til og fra jobb. Hjemme er det mange munnar å mette.

Nei, India har nok neppe glemt "The father of the Nation". Også i år markeres den 300 kilometer lange saltmarsjen som Gandhi med følge foretok i mars/april 1930 fram til kysten av Dandi. Årets symbolske marsj, med italiensk fødte Sonia Gandhi i spissen, får et fint oppslag i mediene. Men så er hun også enken etter den myrde-

de statsminister Rajev Gandhi og Kongresspartiets president.

Saltmarsjen ble signalet til masselovbrudd mot britenes koloniherrdømme. Den fikk øyeblikkelig virkning. Folk sa opp sine stillinger i britenes tjeneste. De boikottet engelske varer og nektet å betale skatt. Det førte til massearrestasjoner. Men indernes motsvar var "ahimsa". Uavhengigheten skulle vinnes, men uten bruk av vold.

På min siste dag i Calcutta møter jeg den engelske legen Jack Pregar. I flere tiår har han viet seg til arbeidet for de fattigste av de fattige i West Bengals hovedstad. I dag driver han fire klinikker, inkludert en gateklinikk for spedalske. Alt finansieres gjennom internasjonale pengegaver og frivillige hjelpearbeidere fra hele verden. Som 17-åring hadde Pregar fått en

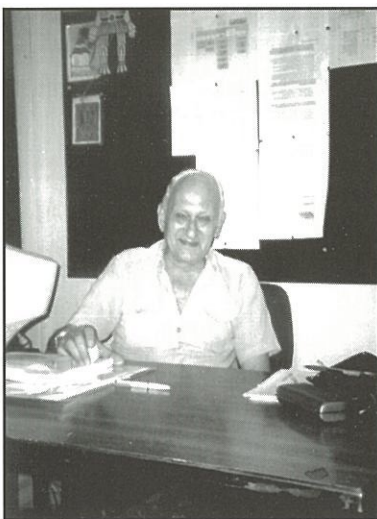

Foto av Jack Pregar, som i en alder av 75 år fortsatt kan si "jeg har lite penger"

billig dekkplass på en ferje til Stavanger. Det var hans første utenlandsreise. Han haiket rundt om i Norge, bodde på ungdomsherberger og lærte seg en setning på norsk: "Jeg har lite penger!". Han har ikke glemt setningen, for den er stadig relevant. Men i en alder av 75 år har han i hvert fall en liten pensjon fra England å støtte seg til.

Jeg setter meg på et tog, jeg skal til pilgrimsstedet Haridvar i delstaten Uttaranchal. Det betyr ei 36 timers reise, minst. En forretningsmann på toget legger ut for meg om et bryllup han kommer fra i Calcutta: fem dagers fest, 100 gjester, 30-40 invitert fra mange land, med gratis tur og returbilletter og innkvartering på 5 stjerners hotell. For brudgommens foreldre ble det en liten utgift på tilsvarende 3 millioner norske kroner. Forretningsmannens kone var blitt igjen i Calcutta for å feire nok et bryllup av tilsvarende kaliber og varighet. Etter å ha hørt om slik pengeødsel i et land med en ufattelig nød, er det velgjørende å lese Gandhis selvbiografi. Mange mener kanskje han var en religiøs fanatiker. Men han klarte å få 300 millioner mennesker med i uavhengighetskampen uten å ta til våpen. Da han døde etterlot han seg få personlige eiendeler: to par sandaler, briller, boller, et ur, spisebestikk, noen yndlingsbøker og en liten skulptur av tre små aper.

xxxxxxx

Mer nytt fra Sør-Sudan

Av Eleanor Brenna

I forrige nummer av *fred og frihet* fikk vi hilsen fra Eleanor Brenna, IKFF-medlem som for tiden arbeider for Flyktningehjelpen (tidligere Flyktningerådet) i Sør-Sudan for å bidra til repatriering av internt fordrevne flyktninger etter at fredsavtalen ble inngått. Hun deltar i "beredskaps-styrken" som innebærer korte oppdrag og deltar helt i startfasen av en hjelpeinnsats. Hennes oppdrag går nå mot slutten. Nedenfor følger et utdrag av Eleanors påskehilsen.

Det er nå forhandlet fram en avtale med SRRC (den humanitære organisasjonen i SPLM) i Sør-Sudan for å komme i gang med registrering av internt fordrevne som kommer hjem etter årevis på flukt. Forholdene er fremdeles dårlige i Sør-Sudan, og mange kvier seg for å reise hjem. Men flere kommer også tilbake og vi antar at ca. 500.000 vil komme hjem i løpet av året. I fjor kom ca. 400.000. Fremdeles venter 2 millioner internt fordrevne på at forholdene skal være slik at

det er mulig å overleve med vann, mat, helsetilbud og skolegang for barna. Med bedre system for å vite hvor mange som kommer hjem og hvor de vil bosette seg, vil FN og andre organisasjoner sammen med myndighetene kunne planlegge mer effektivt for hjelpetiltak.

Nå i innspurten av arbeidet mitt, jobber jeg med å få på plass utstyr og trening av teller-korpset (120 personer som skal registrere nyankomne langs grensen til Nord-Sudan og grensene mot nabolandene) og 29 Field Protection Monitors som skal reise rundt og intervjue folk som kommer tilbake. Da vil vi kunne sette inn spesielle beskyttelsestiltak for at hjemvendingen kan skje i sikkerhet for dem som kommer. Heldigvis har Flyktningehjelpen utpekt en etterfølger etter meg så dette arbeidet vil bli videreført etter at jeg har reist.

Eleanor Brenna i Rumbek, Sudan

Sidsels plukk

Omkring utstillingen i Kvinnemuséet: *Ned med våpnene. Fredsskapende kvinner gjennom 100 år.*

Etter flere måneders samtaler og samarbeid med Kvinnemuséet om en verdig og litt "annerledes" markering av 100-årsjubiléet for frigjøringen fra Sverige i 1905, var det nesten litt høytidsstemt jeg ankom muséet til åpningen den 27. april. En liten skuffelse var det nok at Kronprinsessen hadde vært nødt til å sende avbud til å åpne utstillingen. Skuffelsen ble utholdelig fordi vi ikke behøvde noen kronprinsesse til å "kaste glans over dagen". Utstillingen taler for seg selv.

Til åpningen kom mye godtfolk: fylkesmannen i Hedmark, landshøvdingen for Värmland, et utvalg av ordførere fra sydfylket og et 100-talls interesserte fra nær og fjern.

IKFF som eldste fredsforening av kvinner fra Norge var fyldig representert med bilder og tekst fra vårt arbeid i 90 av de 100 årene. Mange andre organisasjoner fikk vist frem mangfoldet i fredsarbeidet. Om dronning Sophie og kong Oscar II var det stoff som kanskje mange ikke har visst om før.

De som har arbeidet med denne utstillingen ("26 timer i døgnet" i mange uker er det sagt), som varer til 31 august, skal ha stor ros.

Vår landsleder holdt en tale som ingen kronprinsesse kunne gjort bedre, og landshøvdingen fra Värmland fulgte fint opp med en varm og humørfyllt tale og åpnet utstillingen.

En gruppe elever oppførte en flott selvlaget kabaret over utstillingens tema og i kaféen ble det servert kake og forfriskninger.

Landsstyret planlegger et besøk til Kongsvinger 28. august og avdeling for Oslo og omland planlegger en tur dit 13. august, slik at hver av oss selv kan få omvisning i Kvinnemuséet. Nærmere beskjed blir gitt senere.

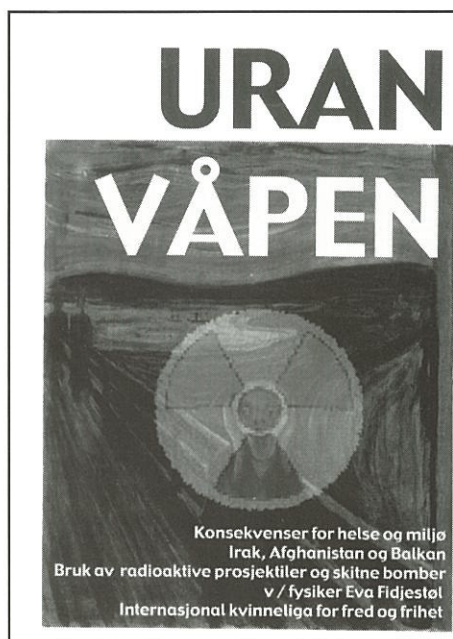
HVA ER URANVÅPEN?

IKFF har gitt ut en bok på 40 sider om uranvåpen. Det er vårt medlem i Bergensavdelingen, Eva Fidjestøl, som har skrevet den. Susanne Urban har laget en skikkelig blikkfanger av en forside. Begge har bidratt uten vederlag til prosjektet.

Vi håper den vil bidra til at folk får mer kunnskap om hva såkalt utarmet uran (depleted uranium) er og hva konsekvensene av det er. Dette er en bestanddel av våpen som brukes av USA og deres allierte i krigen i Irak, det tidligere Jugoslavia og Afghanistan. Uranet kommer fra avfall i den prosessen som starter med gruvedrift av uranmalm til råstoff til atomvåpen basert på uran og plutonium og brensel til atomkraftverk.

Rapporten viser hvordan dette stoffet påvirker helse og miljø. I Irak blir sivilbefolkningen hardt rammet og militært personell fra begge sider og deres familier får alvorlige skader av at slike våpen brukes. Vi ønsker å arbeide for at uranvåpen skal forbys internasjonalt!

Boken er trykket i 140 eksemplarer ved hjelp av et økonomisk bidrag fra ForUM for Miljø og Utvikling og Kari Enholms Stiftelse. Vi håper på økonomisk støtte fra våre medlemmer og venner til å trykke opp flere eksemplarer.

Vi har satt en pris på kr 50 per bok og du kan bestille den hos IKFF. (Portoutgifter kommer i tillegg.)

IKFF holder landsmøte i dagene 27-28 mai. Da er dette nummeret av bladet allerede i trykken, så referat fra landsmøtet må komme i neste nummer (nr.3 i september) Forslag til dagsorden for møtet sto på baksiden av forrige nummer (Nr.1 for mars). Denne er foreløpig og kan bli endret

BESTEMØDRE FOR FRED - BFF

Pressemelding :

Stiftelsen "Bestemødre for fred" ble stiftet 8. mars 2005. Leder Kerstin Bugge, kasserer Turid Harboe-Hals, øvrige styremedlemmer Ruth Løken, Vibeke Sannes og Elisabeth Nessheim.

"Bestemødre for fred" har som mål å være synlige i gatebildet hver onsdag og der dele ut selvproduserte løpesedler. Vi håper å få besteforeldre på gaten over hele landet.

"Bestemødre for fred" bygger på 3 hovedpunkter:

1. Forebyggende fredsarbeid som retter søkelyset på det som fører til krig, diskriminering, fattigdom, miljøødeleggelse o.l.
2. Respekt for FNs menneskerettigheter
3. Kunnskap og holdninger som fører til et bærekraftig og fredelig samfunn.

Alle voksne personer som føler ansvar for egne og verdens barns oppvekstvilkår, kan delta. Vårt mål er å inspirere til at det dannes grupper andre steder i landet.

Oslo den 8. mars 2005

Kerstin Bugge
sign.

Medlemmene i "Bestemødre for fred" tilbyr seg også å komme til IKFF og andre interesserte organisasjoner for å fortelle om sitt arbeid. Dette vil ta ca. ett kvarter og resten av tiden de får til rådighet, vil de da snakke om de tanker vi alle gjør oss om disse viktige sakene.

Nytt fra avdelingene

Sandnes avdeling

har avholdt årsmøte og lagt fram årsmelding for 2004.

Det er avholdt 9 møter/styremøter. I forbindelse med årsmøtet i februar inviterte avdeling til åpen samling. Landsleder Edel Havin Beukes orienterte om organisasjonens virksomhet fra kontorene i New York og Geneve. På sommermøtet i juni fikk vi besøk av Lorie Mundal, som fortalte og viste bilder fra fredsmarsjen i Israel/Palestina i desember 2003 til januar 2004. Det arbeides for fred og forsoning i området også i etterkant av denne marsjen.

I september ble det holdt et åpent møte i samarbeid med avdelingen i Stavanger, der forsker Randi Bjørnebekk, som forsker på gjengmentalitet og vold blant ungdom. I foredraget tok hun utgangspunkt i egne erfaringer om hvordan det er mulig bryte et uheldig mønster

Det ble også avholdt et loppemarked, og det økonomiske resultatet inspirerte til å fortsette med det årlige markedet.

Rogaland Fredsfond. (se Stavanger avd.)

Johanne Skog Gripsrud er med i rådgivende komité i forbindelse med utstillingen "Kvinner som fredbyggere gjennom 100 år"

Landsmøtet har bedt avdelingen i Sandnes ha et særlig ansvar for at punktet om fredsundervisning blir fulgt opp. Marta Dorteia Sagland Lea har arbeidet med et opplegg i forbindelse med 100 års-jubileet som også omfatter skolene.

Nytt styre for Sandnes avdeling:

Leder Gro Eriksen, Sekretær Liv Alsaker, Kasserer Åshild Tonning, Styrem. Berit Oldeide, Ellen Sværi, Gerd Haugland

Stavanger avdeling

Det har vært holdt regelmessige møter hver siste mandag i måneden.

Innholdet i møtene har hatt fokus på aktuelle hendelser i inn- og ut-

land. Det har vært heftige og engasjerte diskusjoner. Vi har referert post fra landsstyret, artikler fra aviser, og ikke minst fra bladet vårt *fred og frihet*.

Vi har gått igjennom referat fra møter enkeltmedlemmer har deltatt i og planlagt gjennomføring av egne aktiviteter. Flere av oss har deltatt i møtene i Sandnes avdeling.

Det har vært diskutert i begge avdelinger om en sammenslåing, men det ble enighet om å samarbeide tett, men fortsatt være to avdelinger.

Avdelingsleder Kari Foldøy deltok på IKFFs landsmøte i Bergen.

I **Rogaland Fredsfond** ble det utdelt midler til to parter:

1. En konfirmantgruppe i Hilledvåg menighet i Stavanger fikk midler til sitt engasjement i Kroatia. Der besøkte de ungdommer som de senere fikk hit på gjensitt.
2. En gruppe barn og unge på Finnøy i Ryfylke, som har et samarbeidsprosjekt med et barnehjem i Colombia.

Styret for fredsfondet og medlemmer av Kvinneligaen deltok i flere arrangementer i denne anledningen.

Loppemarked (se Sandnesavdelingen)

Åpent møte (se Sandnesavdelingen)

Nytt styre ble: Leder Kari Foldøy, sekretær Hanne K. Knutsen, Kasserer Torbjørg Lind, Styrem. Inger-Lise Kirkesola, Jorun Berg, Lise Braaten

Oslo og omland avdeling

Holdt årsmøte 4.april og valgte styre: Etter årsmøtet var det foredrag av Torild Skard: "Håpets og håpløshetens Afrika"

Den 25.april ble det holdt konstituerende styremøte, og man valgte følgende styre:

Leder: Lene Nilsen

Nestleder: Beth-Karin Koppang

Sekretær: Linda Kartawich

Kasserer :Sigrid Schau

Styremedlem (fagansvar): Lilian

Angelo Styremedlem: Elin Christiansen Varamedlemmer: Helga Syrrist, Gudrun Oftedal, Ingunn Norderval

Styrets ambisjoner:

- Synliggjøre IKFFs arbeid i større grad i media
- Ha flere møter og større aktivitet blant medlemmene.

Markering av IKFFs 90 år. Den 27.mai. Kronikk skrives av Linda og Lene.

Følgende møter er planlagt:

9.juni kl.19 i Oslo, om nedrustning. Beth/Elin ansvarlig.

13.august: Tur til kvinnemuseet. Elin ansvarlig.

I oktober i Oslo om SR 1325. . Lillian/Lene ansvarlig.

Oktober/november i Oslo: Om Fredsprisen. Elin ansvarlig

Det er planlagt nytt styremøte 9. Juni, i forkant av nedrustningsmøtet. Resten bestemmes da.

Man vil utarbeide e-post-lister slik at man kan spre informasjon og invitere til både medlemmer, ikke-medlemmer og presse. Alle spiller inn sine kontakter og nettverk (e-postadresser) til Lene

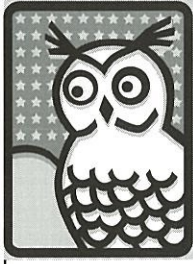
Hedmark-Oppland avdeling

Vår avdeling i Hedmark-Oppland er beundringsverdig aktiv. I månedsskiftet april/mai arrangerte de en utstilling på Stange bibliotek spesielt lagt opp for ungdomsskolene i Stange kommune. Den gikk over 4 dager og handlet om:

1. Nobelprisvinnerne og Gandhi
2. Alle fredsorganisasjoner i Norge
3. Den 4.de dagen var satt av til tilbakemelding fra elevene som fikk anledning til å gi uttrykk for sine følelser

Utstillingen var utlånt fra Bergen IKFF, all ære også til dem. Videre framover har avdelingen planer om samarbeid med Kirkeakademiet i Hamar.

SiA

BOK- ANMELDELSER

Azar Nafisi
Å lese Lolita i Teheran
Humanist Forlag i 2004, med støtte fra Fritt Ord

Boken "Å lese Lolita i Teheran" handler om forfatterens egne opplevelser i Den Islamske Republik Iran fra 1979 og utover hvor forfølgelser, politiske drap, utestengninger fra universitetene, den grove undertrykkelsen av kvinner og "annerledes" tenkende raskt ble landets rådende politikk.

Revolusjonen som førte til at Reza Sjah av Persia ble avsatt og et prestestyre ble innsatt i 1979, førte til store endringer i dette landet hvor kvinner hadde blitt sett på som mennesker – og ikke en manns "eiendom". Noe demokrati i vår oppfatning fantes ikke under sjahen heller. Tortur og undertrykkelse hørte også da til dagens orden. Derfor hilste også de venstreorienterte studentene, og kommunistpartiet i Iran revolusjonen velkommen. Alle skulle bli så skuffet så alt for fort.

Azar Nafisi prøver først å tilpasse seg det nye prestestyret, men etter hvert blir overvåkningen av universitetene, fjerning av all vestlig litteratur og full tildekning av kvinners hud for mye for henne. All vestlig litteratur blir totalforbudt, og det er angivere over alt. Da hun så nekter å bære skaut, mister hun i 1995 jobben sin som professor ved Universitetet i Teheran.

Nafisi tar en alvorlig og svært farlig beslutning. Hun inviterer syv unge kvinner til å

komme til sitt hjem for å studere litteratur. Huset blir et fristed i over to år. De studerer bøker av Henry James, Jane Austen og ikke minst Vladimir Nabokov.

"Nesten hver eneste gang var det like sjokkerende sterkt å se dem ta av seg de påbudte slørene og kappene, og slå ut i farger", skriver forfatteren. Klassens tema var forholdet mellom diktning og virkelighet. Her ble både persiske klassikere, som eventyrene fra "Tusen og én natt", parallelt med vestlige klassikere, "Stolthet og fordom", Madame Bovary, Daisy Miller, Dekanens desember og *Lolita*.

Forfatteren skriver: "det er *Lolita* jeg vil skrive om, men akkurat nå kan jeg ikke skrive om den boken uten å skrive om Teheran, om hvordan *Lolita* satte Teheran i et annet lys og hvordan Teheran hjalp oss å redefinere Nabokovs roman *Lolita*. Teheran gjorde den til akkurat denne *Lolita*, vår *Lolita*."

Azar Nafisi er opptatt av at Vladimir Nabokov angriper kjernepunktene i alle totalitære synsmåter, og at *Lolita* ikke er kritikk av Ayatollaenes Iran, og dermed Den Islamske Republik. Nafisis bok "Å lese Lolita i Teheran" handler om hvordan hun og hennes studenter leser og tolker denne boken, samt en rekke andre bøker.

Boken var svært vanskelig å komme i gang med, men etter hvert drar forfatteren meg inn i sine daglige overlevelsesstrategier. Nafisi

skildrer studentene sine med stor kjærlighet. Hun gir et unikt innblikk i livet i et strengt muslimsk land. Her er redsler og gru – her er gleder og overraskelser. Noe er "gammelt nytt" – men for de som ikke vet så mye om Iran og den Islamske revolusjonen, er dette en ypperlig bok å lese for å skaffe seg kunnskap om presteskapets styresett. Boken er også en beskrivelse av litteraturens frigjørende krefter – rett og slett en kjærlighetserklæring til litteraturen.

Nancy Aalmo

Hvor rettfærdig er rettfærdig krig?

Henrik Syse:
Rettfærdig krig? Om militærmakt, etikk og idealer
Aschehoug 2003

Henrik Syse har skrevet en bok om rettfærdig krig. Heldigvis har han satt spørsmålsteget etter tittelen "Rettfærdig krig" og dermed tydeliggjør at dette ikke er noe enkelt spørsmål. Syse mener at rettfærdig krig er mulig forutsatt at en rekke forhold er vurdert på forhånd. Det er disse forholdene boka handler om.

Målet med boka er å gi leserne begreper og tanker som kan brukes til å bedømme vår tids mange utfordringer. "Hele tanken om rettfærdig krig er tuftet på tanken om krig som noe som bør unngås, om tap av liv som et onde som må reduseres mest mulig, og om fred som det eneste rettmessige mål for krig" (s130), skriver Syse. Det innebærer at en må finne beslutningstakere som gjør de rette avveiningene og som lytter til de riktige rå-

dene før de setter beslutningen om krig ut i livet. Realitetene drøftes i mindre grad.

Sentrale begreper som Syse benytter seg av, er "ius ad bellum" som reiser spørsmål om når det er rett å gå til krig, "ius in bello" om hva det er rett å gjøre i krig, og "ius post bellum" hvor han understreker at ingen krigens etikk kan ikke eksistere uten etikk i forhold til krigsoppgjøret, for det er her grunnlaget for neste krig legges. I forhold til disse begrepene stiller han opp en rekke kriterier som han mener må være til stede for å kunne rettferdiggjøre en krig. Begrepene har Syse hentet fra middelalderens filosofer som om de fortsatt har relevans i dag. Riktignok viser han til at middelalderens kriger er noe annet enn dagens kriger.

Har det noen hensikt å anmelde en bok som kom ut for to år siden? Dessverre er spørsmålet om rettferdig krig alltid relevant å stille. Så lenge det finnes krig i verden, vil vi aldri bli ferdig med spørsmålet. Vi må leve med det, tenke og vurdere fram og tilbake. Filosofer kan hjelpe oss i denne prosessen, om de aldri kan gi oss svaret. Hvor god er Syse til å hjelpe oss i denne prosessen? Jeg synes av flere grunner at han ikke er særlig god som veiviser i etikken rundt krigen.

Fordi denne diskusjonen er så viktig, hadde jeg sett fram til å lese boka, men ble skuffet. Det slår meg at jeg har hatt større sans for de artiklene han har skrevet. Syse virker ikke overbevisende i sin argumentasjon. Han hopper over noen grunnleggende spørsmål som årsaker til krig. Og hvordan forholder vi oss når begge parter mener at de har en rettferdig sak å kjem-

pe for – hvem har da rett?

Boka bærer preg av at den er skrevet rett etter amerikanernes angrep på Irak, og med Vestens behov for å intervenere andre land med Kosovo og Irak i frisk minne. Men hva med kriger som pågår, som for eksempel i Afrika og Asia? Boka er også preget av et vestlig manns perspektiv, noe som selvsagt er riktig, men som filosof på et fredsforskningsinstitutt kunne en jo ha ventet et noe bredere perspektiv. Og med sitt perspektiv framstiller han krigen, nærmest hvordan vår del av verden skal komme som en reddende engel og hindre urettferdige despoter fra å ture fram.

Ellen Elster

Unni Wikan:
Medmennesker
35 år i Kairos bakgater
Pax Forlag

Dette er ingen roman, selv om den er spennende som en roman! Det er en avhandling i sosialantropologi. Selv har jeg lest 2 år etnologi ved universitetet, og de 2 forskermetodene er nær beslektet, derfor leste jeg denne boken med ekstra stor interesse, og jeg tror den er ganske enestående: en kvinne som oppholder seg i Kairos bakgater, bor hos en familie der en tid og kommer tilbake så å si regelmessig hvert år i 35 år, fra 1969 til 2004!

Før hun begynte på dette prosjektet hadde hun lest arabisk ved universitetet i Kairo, men det var overklassens språk, og til å begynne med hadde hun store problemer med å forstå og bli forstått, men hun ba om hjelp til å lære språket og fikk det.

Den kvinnen hun kom i kontakt med, Umm Ali, gjennom en venn av en slektning, var hun ekstra heldig med, hun var et enestående menneske med

stor omgangskrets og stor familie. Umm Ali betyr mor til Ali, den førstefødte, det var vanlig at gifte kvinner tok den førstefødtes navn på den måten. Hun opplevde også en gjestfrihet og en varme i hele miljøet som var enestående. Hun ble etter hvert kjent med, og gikk inn og ut hos 17 familier, og siden da barna igjen fikk egne familier ble det 33.

80 % av denne boken består av fortellinger som de menneskene hun kom i kontakt med fortalte, og egypterne er et fortellende folk. Det er derfor umulig å gjengi, det må man lese selv, men en del av hennes erfaringer er verd å ta med. Visste du at en kvinne kan bevege seg i Kairos bakgater til alle døgnets tider aldeles trygt, hun sier selv at hun aldri ble antastet og aldri frastjålet noe. Selv forklarer hun det med den oppdragelsen kvinnene, men også mennene står for. De elsket sine barn og deres fremtid var det de strevet for gjennom et langt og slitsomt liv. Kampen mot fattigdommen var å prioritere, og barnas ve og vel gikk aller først, det gjaldt klær, som var et statussymbol, og utdanning, som skulle sikre dem en bedre tilværelse i fremtiden. Det å planlegge for fremtiden når man bodde veldig trangt, og knapt hadde nok å spise er det hun beundrer mest hos disse menneskene. Denne barneoppdragelsen holdt barna borte fra gatene, og det ble aldri gjenger som i andre storbyer, barna var ganske enkelt opptatt med arbeid og lesing fra de var ganske små. Det var heller ikke vanlig med rusmidler og alkohol. Men hun tilskriver det også egypternes evne til å "bry seg", det kunne ikke oppstå et slagsmål i gatene

uten at mennesker omkring strømmet til for å skille kamp-hanene.

Under det siste besøket hennes i 2004 er hun både redd og optimistisk, fundamentalismen har forandret en god del, og narkotika er kommet også til Kairo, men ingen av delene ser ut til å få særlig fotfeste i den delen av befolkningen hun kjenner, og dessuten har levestandarden blitt bedre, bl. a. på grunn av høyere utdanning. Til gjengjeld er arbeids-løsheten større, og vi vet at med arbeidsløshet følger narkotika, rus og vold. Men man blir sittende igjen med et håp for den befolkningen som vi er blitt så godt kjent med gjennom denne boken.

Guri Tambs-Lyche

Madeleine Albright
Min lange reise - memoarer
N.W. Damm & Søn 2004

Madeleine Albright, et navn i nyhetene verden over i årene 1993—2001, først som FN-ambassadør og fra 1996 som utenriksminister for USA.

Alle har sine beretninger, sier hun, og: "Dette er min".

På 630 sider følger leseren hennes beretning om sitt liv fra hun ble født i Tsjekkoslovakia 15. mai 1937 som Marie Jana (Madelinka) Körbel til hun ved årsskiftet 2000-2001 rydder utenrikskontoret i Washington for å overlevere det til sin etterfølger Colin Powell.

Hun forteller om gleder og sorger, skuffelser og følelsen av å lykkes så langt i sitt liv, både om private, personlige og offisielle hendelser.

Det er lett å føle beundring for denne kvinnen som fikk slik stor betydning for USA og resten av verden, men aldri glemte sine røtter

og hadde stor omsorg og omtanke for sine barn, foreldre, søsken og venner.

Hun fremstår som en karrierebevisst kvinne og skaffet seg nødvendig utdanning og riktige bekjentskaper. Hun forteller livfullt om barn-dom, skolegang og videre utdanning. Som skoleelev og student deltok hun i foreninger, som "menig" og som leder, og skaffet seg på den måten nyttig erfaring ved siden av at hun var en flittig og arbeidsom elev/student. Hun tok arbeid, delvis frivillig, gratis eller dårlig betalt til gode formål. Vi leser om ekteskapet, barna og skilsmisse parallelt med universitetsutdanning, doktorgrad og sivilt og offentlig arbeidsliv og inn i offentlighetens søkelys til FN som USAs ambassadør, og videre som utenriksminister. Denne runde lille damen med herrehatt lar oss etterhånden få innblikk i tidens politiske hendelser på mange plan. Ting vi vet og tror vi vet mye om, og mindre kjente hendelser og konflikter blir vi gjort kjent med. Hennes analyser og beskrivelser av mennesker hun treffer og begivenheter hun ikke bare deltar i, men også for stor del setter i scene og leder, viser oss en intelligent og klok kvinne.

Det er en mangslungen og interessant tid hun beskriver. Hun gir oss sitt bilde av tiden og dens toppledere, og er en sterk og kompromissløs motstander der hun mener det er nødvendig. Vi møter imidlertid en samarbeidsvillig kvinne innen politikken og ellers, og hun ser nytten av å opptre vennlig også mot motstandere.

Hennes verste dag som utenriksminister, var 7. august 1998 da USAs ambassader i Kenya og Tanzania ble bombet og saudiaraberen Osama bin Laden fremsto som den verste fiende av USA og all vestlig kultur. Den delen av

boken som forteller om dette kaller hun: "Føre krig - Søke fred". Vi blir kjent med henne som et "maktmenneske". Hun sier det ikke, men gjennom det meste av boken for-nemmer en at hun tenker og mener: "Den som ikke er med oss, er mot oss."

Hun tar oss med til og lar oss gjenoppleve Balkan, Midtøsten, Øst-Asia, Afrika, Syd-Amerika og Europa med alle de kriger, konflikter og problemer disse stedene og menneskene har ført med seg. Vi får vite hennes mening om mennesker hun har hatt samtaler, debatter og hissige diskusjoner med. Hun tar ikke lett på sitt arbeid eller på begivenhetene, heller ikke på motstanderne eller de som er på hennes side. Så vidt jeg kan dømme er det velfunderede og gjennomtenkte tanker hun gir uttrykk for, man kan saktens være enig eller uenig i det hun sier. Hun gir tydelig uttrykk for at det er enkelte mennesker hun setter svært høyt, bl.a. pave Johannes Paul II, Dalai Lama, Nelson Mandela, president Clinton (selvfølgelig) og mange andre, men hun legger ikke skjul på hva hun synes om bl.a. Milosovic, Sharon og andre "tyranner".

At hun har humoristisk sans kommer stadig til uttrykk både når humoren går ut over andre, og når den rammer henne selv.

Boken er forsynt med mange sider gode fotografier av mennesker, begivenheter og møter som boken handler om.

Tross alle sine gode sider, var hun ingen "fredskvinne", men hun er med rette stolt av det hun med sitt arbeid, sine holdninger og sine viktige stillinger har gjort for kvinnesaken i verden.

SiA

————— IKFF —————
Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgt, 11, 5. et, 0155 Oslo
Bankkonto 0531 70 27057
ikff@ikff.no

Tlf. sentralbord 23 01 03 00
Direkte 23 01 03 40. Fax 23 01 03 01
Telefontid: Kl. 10-13
Mandag, tirsdag, onsdag, torsdag
Kontoransvarlig: Sidsel Andersen og
Mari Holmboe Ruge

Landsleder: Edel Havin Beukes
Tlf. 67 53 13 00
e del@beukes.net
Rep. i WILPFs hoved styre:
Liss Schanke
li ssschanke@hotmail.com

IKFF - avdelinger - grupper - kontakter

Aust-Agder

Lise Natland
Bioddgt. 3
4878 Grimstad
Tlf. 37 04 32 54

Hedmark/Oppland

Grethe Nielsen
Nordahlveien 36 A
2312 Ottestad
Tlf. 62 57 62 27

Else Kolåssæter
Snekkerstuveien 13 A
2316 Hamar
elsekol@online.no

Hordaland

Eva Fidjestøl
Georgernes verft 16
5011 Bergen
Tlf. 55 55 83 02
984 89 982
evafi@broadpark.no

Oslo/omegn

Lene Nilsen
Edv. Griegs allé 14
0479 Oslo
Tlf. 414 50 741
lene.nilsen@likestilling.no

Rogaland

Sandnes:
Berit Oldeide
Christiesgt 20
4307 Sandnes
Tlf. 51 66 31 67
ooldeide@c2i.net

Stavanger:

Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83

Hanne Kjersti Knutsen
Blåfjellveien 1
4019 Stavanger
Tlf. 51 54 32 02
hankj@start.no

Romerike

Gry Havin Kongsrud
Kjærmo gartneri
1929 Auli
Tlf. 63 82 86 35

Sør-Trøndelag

Åse Berg
7372 Glåmos
Tlf. 72 41 46 31
aase.berg@c2i.net

Troms:

Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6
9321 Moen
Tlf. 77 83 13 24
han-pr@online.no

Vestfold:

Björg Berg
Mårveien 7
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35
bifred@c2i.net

Redaksjonen avsluttet
12. mai 2005

Bestillingskupong—klipp ut og send til

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)

Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

—Jeg vil bli medlem — Abonent på *fred og frihet* — Send meg informasjon om IKFF
Normalkontingent kr. 250.- inkl. bladet Redusert kontingent kr. 175.- inkl. bladet
Abonnement på *fred og frihet* kr. 200.- Konto nr. 0531.50.27057

Navn.....

Adresse.....

Postnr / sted.....

B - blad

Returadresse:

IKFF

Postboks 8810 Youngstorget
0028 Oslo

Mord som begås av en person kalles urettferdig og fører til dødsstraff.

Ut fra dette premiss må mord på ti personer være ti ganger så urettferdig, og derfor skulle det være en tifoldig dødsstraff for dette.

Mord på hundre personer er hundre ganger så urettferdig og det skulle være en hundrefoldig dødsstraff.

Men når det kommer til den store urettferdighet å angripe stater, er verdens herrer ikke klar over at de bør fordømme det; tvert imot bifaller de det og kaller det rettfærdig.

Er det riktig å si at disse herrer kjenner forskjellen på rett og urett?

Mao Tse-Tung

